

rijk Gods, strookt niet met de Heilige Schrift. De Catechismus beschouwt terecht het koninkrijk der hemelen, het koninkrijk Gods en het rijk van Christus als identiek.

j. De voorstelling, dat Zondag 48 wrange vrucht is van verkeerde Luthersche en Roomsche invloeden, is een historische speculatie, die met de werkelijkheid geheel in strijd is. De formuleering van deze Zondagsafdeeling is tot stand gekomen onder sterken invloed van de Institutie van Calvijn.

k. Tegenover Dr Westerink moet de belijdenis van de Zondagen 12, 31 en 48 inzake de verhouding van kerk en koninkrijk Gods met kracht worden gehandhaafd als geheel in overeenstemming met de Heilige Schrift.

Zij rust op de verkondiging van de enge verbondenheid van de bevoegdheden van den Christus ten aanzien van kerk en rijk en op de prediking van het karakter van de kerk als volksvergadering van het koninkrijk.

l. Er is geen tegenstelling tusschen de leer van de Geref. Kerken in den Heidebergischen Catechismus en in de Nederlandsche Geloofsbelijdenis, doch een zeer sterke overeenkomst.

De uitleg, welken Dr Westerink van de artikelen 27 en 36 biedt, doet geen recht aan den tekst van de belijdenis.

In artikel 27 wordt van de kerk gesproken als van de vergadering van de trouwe burgers van het rijk der hemelen. Artikel 36 belijdt op gelijke wijze als Zondag 48 van den Catechismus den nauwen samenhang van kerk en koninkrijk Gods.

m. In de liturgische formulieren wordt over de verhouding van kerk en koninkrijk Gods gesproken, zooals deze verhouding in de Schrift wordt verkondigd en in de formulieren van eenigheid is beleden.

De exegese van Dr Westerink van de uitspraken dezer formulieren is in strijd met den tekst der uitspraken zelf.

Ziehier een samenvatting van de voornaamste resultaten van ons onderzoek.

Het blijkt, dat de opvattingen van Dr H. J. Westerink in alle deelen volstrekt onhoudbaar zijn. Deze doctor in de theologie moet zich diep schamen, dat een artikel als het door ons besprokene uit zijn pen is gevloeid.

Het is niet anders dan een mislukte poging de gevolgen te beteugelen van het kwaad, dat men zelf mee heeft bedreven en waarvan men weigert zich te bekeeren.

Onze conclusie is diametraal aan die van den schrijver tegenovergesteld: Dr Westerink, die de tucht der kerk niet meer ziet als de bediening van de sleutelen van het hemelrijk en uit de voltooide kerkelijke censuur niet de conclusie wil trekken van het gezet zijn buiten het Koninkrijk Gods (dat heden identiek is met het koninkrijk der hemelen en het rijk van Christus), kan dat alleen doen door de ontkenning van den door de Schrift verkondigden, duidelijk door de belijdenis uitgesproken en in de kerkelijke praktijk gehandhaafden nauwen samenhang van kerk en koninkrijk.

Hij kan dit alleen doen door een onjuiste exegese van Matth. 16:19.

Hij kan dat alleen doen door den Catechismus ten onrechte te betichten van een besmetting met het via Luther van Rome afkomstige schema van natuur en genade.

Hij kan dat alleen doen door de Schrift, de formulieren van eenigheid en die van liturgie inzake de verhouding van koninkrijk Gods en kerk te lezen met een bril, welke beslagen is door verkeerde wijsgeerige vooroordeelen.

Maar al deze elementen beteekenen een vervreemding van het Gereformeerde belijden en de Gereformeerde practijk en wat het ergste is, de miskenning van een door de Schrift geproclameerde enge verbondenheid, welke miskenning in felte een vervreemding is van het Woord Gods.

De beschuldigingen keeren dus met versterkte kracht als een boemerang terug tot Dr H. J. Westerink, die ze wierp.

Tenslotte willen ook wij, vanuit de thetische resultaten van ons onderzoek, nog iets zeggen over de brandende kwestie van de „samenwerking” in verband met het thema van deze artikelen: de verhouding van kerk en koninkrijk Gods.

Indien we de synodocratie der laatste jaren stellen tegenover de theocratie en christocratie, zooals die in de Heilige Schrift inzake het koninkrijk der hemelen wordt geproclameerd, komen we tot een opsomming van de volgende ontstellende feiten:

1. de synodocratie heeft het koningschap van den Christus aangetast, een koningschap dat ondeelbaar gaat over kerk en koninkrijk Gods;

2. de synodocratie heeft aan het Woord der kerk menschevondsten toegevoegd en het evangelie ondermijnd, dat het evangelie van het koninkrijk is;

3. de synodocratie heeft de tucht der kerk misbruikt, die de bediening is van de sleutelen van het hemelrijk;

4. de synodocratie heeft herauten van het koninkrijk den mond gesnoerd, omdat zij dienaren van het Woord van den Koning wilden blijven en dies weigerden als boodschap van het rijk door te geven, wat niet van den Koning afkomstig was;

5. de synodocratie heeft de kerk uiteengejaagd, die de volksvergadering van het koninkrijk is, en burgers ontrouw gemaakt aan het bewind van dien Koning, Wiens heerlijkheid ook is in de menigte van Zijn volk (vgl. Spr. 14:28).

Laat ons bij het spreken over „samenwerking” nimmer de „zwarte lijst” vergeten, die in dit blad is gepubliceerd.

Laat ons bij het herlezen van die lijst bedenken, dat wij onder citeering van Gal. 5 en het Avondmaalsformulier officieel werkers genoemd zijn van tweedracht en ketterijen, terwijl van zulke werkers in de Schrift verkondigd en door de kerk beleden wordt, dat zij geen deel hebben in het rijk van Christus.

Van eigendom en vrijheid

Nog steeds verdiept in de lectuur van het hoofdstuk „Er staat geschreven” in de brochure „De strijd voor vernieuwing der samenleving”, komen wij vervolgens deze conclusie tegen, die zelf, evenals de zaak, die er in aan de orde wordt gesteld, alle aandacht waard is: „dat de Pentateuch den privaateigendom op den bodem en de vrije beschikking van den mensch over zichzelf wat zijn arbeidskracht betreft, in beginsel opheft, doch er niet aan denkt, deze beide voornaamste productiefactoren een soort publiek eigendom van de Israëlietische volksgemeenschap te maken. Het beginsel van de vrijheid (ook voor samenlevingsverbanden als het bedrijf, d.i. leidinggevende en uitvoerende arbeid en kapitaalverschaffing), dat voor de ontwikkeling van het menschelijk leven onmisbaar is, blijft gehandhaafd.

Het eerste deel van dezen zin kan men letterlijk aantreffen op blz. 452 van het proefschrift van dr van Es en is dus daaraan ontleend. Wanneer dr van Es spreekt van opheffing van den privateigendom op den bodem, dan lijkt mij dit een onduidelijke wijze van uitdrukking, ook al begrijp ik best de bedoeling, liggende achter deze woorden. Ik kan die onduidelijkheid niet beter illustreren dan door er op te wijzen, dat precies het tegenovergestelde van opheffing van den privateigendom volgens dr van Es ook door denzelfden Pentateuch zou worden verdedigd. Op blz. 349 van zijn proefschrift schrijft hij namelijk: „Voor de integriteit (ongeschonden toestand, G.) van het geslachtseigendom en van het privaatrechtsbezit, waakte het duurzame lossingsrecht op den verkochten akker”. „Opheffen van” staat hier lijnrecht tegenover „waken voor” den ongeschonden toestand van het bestaande. Beide gedachten verdragen zich niet met elkaar. Het zij nogmaals gezegd, ten aanzien van den absoluten eigendom kan van het begin der dagen tot het einde der wereld alleen dit worden gezegd:

Al d' aard en alles wat zij geeft
Met al wat zich beweegt en leeft
Zijn 't wettig eigendom des HEEREN.

Psalm 24:1.

Alleen in betrekkelijken zin kan van menscheijken eigendom gesproken worden. Ook in Israël werd de grond onder de stammen en vaderhuizen verdeeld. En deze eigendom werd niet opgeheven, maar moest gehandhaafd blijven. Wel was Kanaän in bijzonderen zin het land des HEEREN en woonde daar dit volk als bij den HEERE in. Die zijn woning had onder Israël. De Israëlieten moesten ook de tienden aan den HEERE betalen, hetgeen door schrijvers wel is vergeleken met pachtgeld, evenals de vorm van het grondbezit dan wel als leenpacht is betiteld. Dit regaardeert evenwel de geheel eenige positie, die de natie Israël als uitverkoren volk des HEEREN innam temidden der volken en kan niet worden betrokken op de bezitsverhoudingen, waaronder wij leven, daar noch voor Israël, noch voor eenig ander volk, deze bijzondere toestand nog bestaat.

Waar de brochureschrijvers juist ten aanzien van de orde van bezitters en bezitloozen, heeren en knechten, de stelling aandurven dat „aantasting van de tegenwoordige scheefgegroeide rangorde beantwoordt aan de roeping des geloofs om de wereld terug te voeren naar het patroon van het „in den beginne” (brochure blz. 21), daar willen wij juist ter wille van dat patroon van „in den beginne” op deze zaak den vinger leggen, omdat wij ook van dr van Es de door hem gebezigde uitdrukking van „communisme van den hof van Eden” (De grondslagen van den Eigendom bij het licht van de eerste vijf boeken der Heilige Schrift, blz. 24) evenmin kunnen overnemen.

Dat bij de schrijvers der brochure zulke verkeerd toegepaste commune-tendenzen inderdaad aanwezig zijn, blijkt wel, wanneer we vervolgens het tweede deel van bovenstaanden zin onder de loupe gaan nemen. Dan zien we, dat ze een bepaalden zin van dr van Es nagenoeg woordelijk citeeren, tot op het punt waar zij van zijn woorden iets anders gaan maken en dit andere ervoor in de plaats gaan stellen, zonder het duidelijk aan te geven. Letterlijk schrijft dr van Es op blz. 453: „De eigendomsregeling van den Pentateuch, die zich in de principieele opheffing van den

Laat ons immer voor den geest houden, dat synodocratie schending is van de grondwet van het koninkrijk en revolutie tegen het rijksbewind van den Christus. Ook hier geldt: iniuria in iniurato. Het onrecht en de miskenning zijn te erger naarmate de grootheid van Christus, den Overste van de koningen der aarde, die van aardsche vorsten verre overtreft.

Laten wij, die leven mogen onder de vigne van Christus' gerechtigheid en zoo betrokken zijn in de aantasting van Zijn rijksbewind, niet ophouden hun, die eens met ons kwamen tot de vergadering van de burgers van het koninkrijk, toe te roepen: „Bekeert u!”

Immers: het koninkrijk der hemelen is nabij!
Amsterdam. J. FABER.

POLITIEK EN SOCIAAL LEVEN

eigendom op den bodem en van de vrije beschikking van den Israëliet over zichzelf het goede, dat in de socialistische toekomstidealen ligt, heeft weten eigen te maken, handhaaft echter door de private verdeling van den bodem en de slechts door het natuurlijk geslachtsverband beperkte persoonlijke zelfstandigheid van den Israëliet het beginsel van vrijheid, dat voor de ontwikkeling van het menschelijk leven onmisbaar is”. Wie dat nu vergelijkt met wat de brochureschrijvers ervan maken, ziet dat inplaats van het in betrekking tot de persoonlijke zelfstandigheid van den Israëliet-gebrachte beginsel der vrijheid, deze schrijvers gaan stellen: het beginsel der vrijheid voor de samenlevingsverbanden als het bedrijf, dat volgens hen wordt gevormd door kapitaalverschaffing, leidinggevenden en uitvoerenden arbeid. — Doch dat is een conclusie, noch uit het boek van dr van Es, noch uit den Pentateuch getrokken. Die opvatting van het bedrijf als combinatie van kapitaal, leidinggevenden en uitvoerenden arbeid op grond van den Pentateuch, en dan de vrijheid voor dat aldus gestelde bedrijf, dat vraagt om bewijs en dat wordt juist niet geleverd. Evenzeer als wij afwijzen de gedachte als zou de Pentateuch de productiefactoren bodem en arbeid een publiek eigendom maken van de Israëlietische volksgemeenschap, evenzeer wijzen wij af de gedachte als zou die Pentateuch wel die productiefactoren een publiek eigendom maken van de bedrijfsgemeenschap. Wat dat betreft komen wij met dr van Es op voor de integriteit van het privaatrechtsbezit en wij voegen onzerzijds daarbij de vrijheid van den bezitter, waarbij hem binnen de grenzen van Gods wet de hem door Christus Zelf in de gelijkenis van de arbeiders in den wijngaard implicite toegekende bevoegdheid verleend wordt, in geval van onrechtmatige aanmatiging, tot de arbeiders in zijn onderneming te zeggen: „Of is het mij niet geoorloofd te doen met het mijne, wat ik wil?” (Matth. 20 vs 15a). Ook dr v. Es staat deze opvatting van den tekst voor, zooals blijkt uit een uitvoerige noot onder zijn artikel over „Gezag, Eigendom en Medezeggenschap” in A.R. Staatskunde, blz. 375. Hetgeen Dr A. Kuyper in E Voto Dordraceno, deel 4, blz. 188 over dezen tekst uit Matth. 20 schrijft, die van zulk een opvatting van den tekst niet wil weten, achten we daarentegen niet ter zake, omdat hij de vrijheid van den heer des huizes om met het zijne te doen wat hij wil, bespreekt en bestrijdt als willekeur. Wanneer evenwel Jezus, zij het ook in een gelijkenis, de vanzelfsprekendheid van de vrijheid van den heer van den wijngaard als voorbeeld kiest, dan gaat het bij Hem, Wiens denken en spreken steeds conform de wet Gods was, over de vrijheid, die door Hem, als liggend binnen de grenzen van deze wet, als geoorloofd en zelfs als vanzelfsprekend wordt gezien. En het is juist die ondernemersvrijheid, welke thans wordt betwist. Mogelijk vraagt iemand: en de vrijheid van den arbeider dan? In een volgend artikel zullen wij met het oog op die vraag op de zaak van de vrijheid in betrekking tot den arbeid nader ingaan.

P. GROEN.

GEZINSLEVEN

Aangaande mij en mijn huis

De Heere haat het kwaad en heeft er een gruwel van.

Het is de groote vraag voor elken opvoeder, ook voor elken Christen-ouder, hoe het kind de juiste houding te doen aannemen, ten opzichte van de zonde. Ik zonder hier natuurlijk uit de velen, die van zonde niet meer willen weten; en liever spreken van zwakte, van onvolkomenheid, van onhebbelijkheden en dergelijke.

Maar wie leeft bij de Schrift, weet, dat reeds het kleine kind geneigd is tot alle kwaad, en onbekwaam tot eenig goed, geboren in ongerechtigheid.

Ze lijken wel eens onschuldige engeltjes, maar al heel gauw komt de ware aard voor den dag in onwil, in koppigheid, in het doordrijven van eigen zin, in ongezeggenheid. En een wijze vader en moeder zullen daartegen al heel vroeg met groote beslistheid optreden; en zij zelve, zoowel als het kind, zullen daarvan